

СТАНОВИЩЕ

по конкурс за заемане на академична длъжност

„доцент“

в професионално направление

**3.2 Психология (Психология на развитието в детска и юношеска възраст),
за нуждите на Софийски университет „Св. Климент Охридски“,
Философски факултет, катедра „Обща, експериментална, развитийна и здравна
психология“, обявен в ДВ бр. 24 от 17.03.2023 г. и на интернет страницата на СУ**

Становището е изготвено от **проф. д.пс.н. Ирина Зиновиева, Специалност „Психология“, Философски факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“**, в качеството на член на научното жури по конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент“ в професионално направление 3.2 Психология (Психология на развитието в детска и юношеска възраст) съгласно Заповед РД-38-178_21.4.2023 на Ректора на Софийския университет.

За участие в обявения конкурс е подал документи **единствен кандидат: гл. ас. д-р Светлина Георгиева Колева**

I. Общо описание на представените материали

1. Данни за кандидатурата

За участие в конкурса гл. ас. д-р Светлина Колева представя всички изискуеми от закона и правилниците за приложението му документи.

Представените по конкурса документи от кандидата изцяло съответстват на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“ (ПУРПНСЗАДСУ).

2. Данни за кандидата

Светлина Колева е завършила националната гимназия за древни езици и култури „Константин-Кирил Философ“ в София. След това продължава образованието си с бакалавърска степен по Психология (2004) и магистърска степен (2006) по Детска и

юношеска психология (диагностика и консултиране) в Софийския университет „Св. Климент Охридски“. В стремежа си да повишава професионалната си квалификация, Светлина Колева завършва и обучение за психодрама-асистент (2005 – 2011) и психодрама-терапевт (2012 – 2014) към „Фондация Психотерапия 2000“.

В периода 2015 – 2018 г. Светлина Колева е докторант към катедра Обща, генетична и експериментална психология, Философски факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ с научен ръководител проф. д.пс.н. Пламен Калчев, където през 2018 г. защитава докторска дисертация на тема „Триархичен модел на психопатни личностни черти в юношеска възраст“ и получава образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление 3.2 Психология. От 2014 г. е привлечена като хоноруван асистент, през 2016 г., след спечелен конкурс, е назначена като асистент, а от 2018 г. е главен асистент по психология на развитието в детска и юношеска възраст в същата катедра, където работи до днес.

Има отлична езикова подготовка, като владее английски и немски на равнище C1, което дава възможност за участие в програми с преподаване на тези езици.

Гл. ас. д-р Светлина Колева е член на Факултетния съвет на Философски факултет в периода от 2019 до днес.

Д-р Колева е и активен член на професионалните асоциации: член на Етичната комисия към Дружество на психолозите в България и член на Управителния съвет на Българската асоциация по психотерапия. От 2016 г. членува и в Дружество по детска неврология, психиатрия и психология на развитието.

3. Обща характеристика на научните трудове на кандидата и оценка на съответствието с минималните национални изисквания

Научните изследвания на гл. ас. д-р Светлина Колева са основно в областта на оценка на проблемно поведение в юношеска възраст, с акцент върху садистични наклонности и патологичните (включително психопатни) личностни черти в юношеска възраст, които изцяло попадат в тематиката на обявения конкурс.

Значителна част представляват стандартизиране на инструменти за психологическо измерване на горепосочените характеристики, както и собствени въпросници, разработени от кандидата и проф. Пламен Калчев. На основата на научните изследвания на кандидата са разработени и практически насоки за приложение на тези инструменти в учебните заведения.

Общият списък на публикациите на кандидата съдържа три монографии, 19 научни статии, студии, глави от книги и доклади в сборници с научно рецензиране.

За участие в конкурса гл. ас. д-р Светлина Колева е представила монографията „Садистични наклонности в юношеска възраст. Част 1.“, издадена от издателство „Изток-Запад“, както и две други монографии, една глава от книга на английски език, една статия, публикувана в българско списание, останалите са статии и студии публикувани в български научни издания.

Цитиране. Приложени за този конкурс са 4 цитирания в монографии; 6 цитирания в колективни томове с научно рецензиране и в нереферирани списания с научно рецензиране. Всички те изключват автоцитати и са неизползвани досега. **Общият брой точки – 70.**

В заключение:

а) научните трудове **отговарят на минималните национални изисквания** (по чл. 2б, ал. 2 и 3 на ЗРАСРБ) и съответно на допълнителните изисквания на СУ „Св. Климент Охридски“ за заемане на академичната длъжност „доцент“ в 3.2 Психология – за **показател В** – представен е хабилитационен труд монография в областта на обявения конкурс - **100 т.** (монографията е съвместна с проф. Пламен Калчев, но е представен разделителен протокол, с което се потвърждава, че са изпълнени изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за прилагането му); за показател Г от монография, която не е хабилитационен труд (монографията е съвместна с проф. Пламен Калчев, но е представен разделителен протокол, с което се потвърждава, че са изпълнени изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за прилагането му) и публикувана книга на базата на защитен дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен "доктор", 3 студии, 1 статия и 1 глава от колективна монография на английски език, публикувана от авторитетното международно издателство „Рутлидж“ са събрани **222,14 т.**; за **показател Д- 70 т.**

б) представените от кандидата научни трудове не повтарят такива от предишни процедури за придобиване на научно звание и академична длъжност;

в) няма установено плагиатство в представените за конкурса научни трудове.

4. Характеристика на преподавателската дейност на кандидата

Гл. ас. д.-р Светлина Колева има богат опит в преподаването като асистент и главен асистент в Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Тя води семинарни занятия по „Психология на развитието в детско-юношеска възраст“ - бакалавърска програма „Психология“; „Психология на развитието в детско-юношеска възраст“ - магистърска програма „Детско-юношеска и училищна психология (диагностика и консултиране)“;

„Детска психология и педагогика“ за бакалавърска степен „Медицинска сестра“ в Медицинския факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Тя е титуляр (лекции и семинарни занятия) на дисциплината „Интимни взаимоотношения“ в магистърската програма „Обща психология на английски език“. Всички те съответстват на тематиката на обявения конкурс.

Гл. ас. д.-р Светлина Колева е вискателен преподавател, който се ползва с добро име сред студентите, който умее да обяснява добре и да вдъхновява студентите за високи постижения. Тя регулярно организира постерна сесия със студентите по психология, с които работи, като най-добрите са представяни на международни конференции.

5. Научни приноси на кандидата

Смятам, че авторската справка за приносите, изготвена от д-р Светлина Колева, адекватно пресъздава нейните приноси.

Тук ще разгледам само някои от тях.

1. Гл. ас.д-р Светлина Колева е автор на най-популярната българската адаптация на скалата *Тъмната триада–кратка версия* (Short Dark Triad, SD3, Jones & Paulhus, 2014), която е направена за юношеска възраст с извадка от 1062 юноши (13 и 18 години).
2. Изследванията на кандидата върху агресията в училище третираат агресията като ефект от предишно преживяно насилие и последица от хроничен стресогенен фактор каквито са честите конфликтни ситуации в училище. Данните показват, че агресията в юношеска възраст се предсказва от враждебността, в комбинация с импулсивността като личностна черта.
3. Идентифицирани са личностни черти, които са рискови и обясняват садистичните наклонности до степен, която би позволила индиректна оценка. Представени са данни за ефектите на патологични личностни черти според дименсионалния модел за личностната патология, заложен в DSM-5, Тъмната триада, озлобеност, липса на страх и ниско равнище на честност–скромност, означени като „алтернативна Тъмна триада“; предъвкване на негативния опит; гняв, враждебност, недоверие и морален скептицизъм, разбираани като афективен и когнитивен компонент на агресивността; емпатия като фактор, ограничаващ проявите на садизма, както и морална неангажираност като механизъм за освобождаване от морална отговорност.

4. Проверен е Триархичен модел на психопатни личностни черти в юношеска възраст, който разглежда характеристиките на психопатната личност, различията между първичната и вторичната психопатия и развитийните пътеки за тяхното формиране. В този контекст е адаптирана Триархична мярка за психопатия (Triarchic Psychopathy Measure, TriPM, Patrick, 2010) с извадка от 1061 изследвани лица на възраст от 13 до 18 години. Описани са прогностичните възможности на невъздържаност, дързост и бруталност по отношение на проявяваното проблемно поведение, нагласите и взаимоотношенията при българските юноши.
5. Създадена е внушителна по обем и изчерпателност батерия от адаптирани за български културен контекст тестове за личностните черти, които предсказват проблемното поведение в юношеска възраст.
 - адаптацията на пет самоописателни скали за оценка на садистични наклонности в юношеска възраст,
 - седем други инструмента, асоциирани с мерките на садизъм и предназначени за оценка на проблема в по-широк контекст
 - Личностен въпросник за DSM-5: кратка форма (PID-5-BF) - скринингов 25 айтемен инструмент за оценка на патологичните личностни черти в съответствие с дименсионалния подход към личностовите разстройства в DSM-5.

6. Заключение за кандидатурата

След като се запознах с представените в конкурса материали и научни трудове и въз основа на направения анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни приноси, **потвърждавам**, че научните постижения отговарят на изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за прилагането му и съответния Правилник на СУ „Св. Климент Охридски“ за заемане от кандидата на академичната длъжност „доцент“ в научната област и професионално направление на конкурса. В частност, **гл. ас. д-р Светлина Георгиева Колева** удовлетворява минималните национални изисквания в професионално направление **3.2 Психология** и не е установено плагиатство в представените за конкурса научни трудове.

Давам **положителна** оценка на кандидатурата на **гл. ас. д-р Светлина Георгиева Колева** за академичната длъжност „доцент“ в професионално направление **3.2**

Психология (Психология на развитието в детска и юношеска възраст) за нуждите на Софийски университет „Св. Климент Охридски“, Философски факултет.

II. ОБЩО ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Като се основавам на гореизложеното, в качеството си на член на научното жури, убедено смятам, че научното жури има основания и препоръчвам да предложи на компетентния орган по избора – Факултетния съвет на Философски факултет при СУ „Св. Климент Охридски“ – да **избере гл. ас. д-р Светлина Георгиева Колева** на академичната длъжност „**доцент**“ в професионално направление **3.2 Психология (Психология на развитието в детска и юношеска възраст)**.

26 юли 2023 г.

Подпис:

(проф. д.пс.н. Ирина Зиновиева)